De Levende Natuur 2 (10):212-216 (1897)

bukken. Dan zien we boomstronken gedeeltelijk overkleed met fluweelgroen, waarvan de verste uitloopers hun sierlijken veervorm tegen den dooden achtergrond doen afsteken; — beekoevers en slootkanten, even frisch als in den zomer; — veenmossen, als een dik, nat kleed gespreid over de onbeschaduwde gronden, die zij tot in den zomer voor uitdrogen zullen behoeden; — steenen van zeeweringen, goten, daken, ja de voegen tusschen de straatsteenen bevolkt. Honderd motieven voor den schilder en miniatuurteekenaar; ja, materiaal voor bruids en grafkransen, wanneer wij zoo eenvoudig wisten te zijn, als de volken van het noorden.

We zetten ons op een laag muurtje neer. *Korst*mossen hebben zich genesteld op de kale steenen. Die doorknagen zij en halen er voedsel uit. Is hun leven ten einde, zijn ze gestorven, dan vergaan ze tot aarde en dit dunne laagje aarde is voldoende voor de ontwikkeling der *blad*mossen, die ge op dit zelfde muurtje ziet groeien. Deze bladmossen laten alweer een dikker laagje teelaarde achter, en daarin zal het muurleeuwebekje, de paardenbloem of eene andere bloemdragende plant wortelen. Zoo gaan, terwijl we even rusten, onze gedachten van dit muurtje naar de rotsen in verre gewesten, en in onze verbeelding zien we de kale, onherbergzame reuzengevaarten éérst aangetast door de korstmossen, later bekleed met bladmossen, eindelijk bedekt met bloemplanten, die in eene dikke laag teelaarde wortelen.

Lezer, gun gij u zelf, wat we niet te zamen kunnen genieten; ga er, als het niet wil vriezen en als er geen sneeuw ligt, op uit; ge zult zomergenoegens smaken in den winter.

J. JASPERS JR.

TABELLEN

tot het determineeren der voornaamste inlandsche mossen.

Onderstaande tabellen hebben alléén het doel den beginner op het gebied der bryologie (moskunde) in staat te stellen de namen te vinden van bijna alle mosgeslachten, die hij in Nederland zal aantreffen.

De oorzaak hiervan ligt minder aan de onvolledigheid van de tabel, dan wel aan de onvolledigheid van onze kennis op het gebied der inlandsche mossen. De voor eenige jaren gepubliceerde revisie der Ned. Blad- en Levermossen (Naamlijst der Ned. Blad- en Levermossen. Nijmegen '93) is ten minste nog lang niet volledig.

De gevolgde indeeling is vrij willekeurig. Ik heb het van belang geacht, ook de familiën te noemen, waartoe de mosgeslachten behooren. Dit toch wordt dikwijls niet gedaan.

Bij het determineeren is onontbeerlijk een sterk vergrootende loep (Vergr. 15—30 maal.) Zulk een loep kost ± *f* 3—*f* 6.

De wijze, waarop de tabel gebruikt wordt, behoeft geen verklaring, echter dient nog te worden opgemerkt, dat ik hier en daar gedwongen was, kenmerken van het sporenkapsel (de „vrucht" in de artikelen van den heer Jaspers) aan te voeren. Deze sporenkapsels zijn wel is waar niet altijd voorhanden, doch men zal dan, door eerst volgens de eerste, en daarna volgens de tweede tegenstelling te determineeren, toch wel tot zijn doel kunnen komen. En hiermee zij dan de tabel bij de lezers van de L. N. ingeleid.

De klasse der Mossen (Musci) wordt verdeeld in de volgende orden:

1. *Sphagnales.* Stam slap; 1—2½ d.M. lang, bleekgroen, in drogen toestand grijswit. Stam van onder af vertakt, onderste takken neerhangend, de bovenste korter en aan den top van den stam opeengehoopt, een soort rozet vormend. Bouw der bladeren eigenaardig. Sporenkapsels in den zomer rijp, bruin.

2. *Andreaeaceae.* Sporenkapsel met 4 spleten openspringend. Plant alleen op erratische blokken.

3. *Bryinae* (incl. *Phascaceae.*) Sporenkapsels niet met 4 spleten openspringend, doch meestal voorzien van een z.g. „deksel", dat later afvalt, of wel er is geen deksel, en dan komen de sporen eerst na wegrotting of openscheuring van den kapselwand vrij. (Phascaceae.) Is het deksel afgeworpen, dan vindt men veelal aan de monding van het kapsel het z.g. peristoom den „mondrand" (zie figuren)

De Bryinae worden nog als volgt onderverdeeld:

Bryinae acrocarpae. Sporenkapsel eindstandig, stam weinig of niet vertakt.

Bryinae pleurocarpae. Sporenkapsel of-kapsels in den oksel van een blad. Stengel meestal vrij sterk vertakt.

Het onderscheid tusschen deze beide groepen is bijna altijd zeer duidelijk. (Zie de figuren.)

De Levende Natuur 2 (10):212-216 (1897)

1e Orde. Spagnales. Veenmossen.

Eenige Familie: I. *Sphagnaceae.*

Kenmerken gelijk aan die der orde.

1. Kenmerken als boven. Eenigste geslacht: *Sphagnum Dill.* Het bekende veenmos, het hoofdbestanddeel der lange turf.

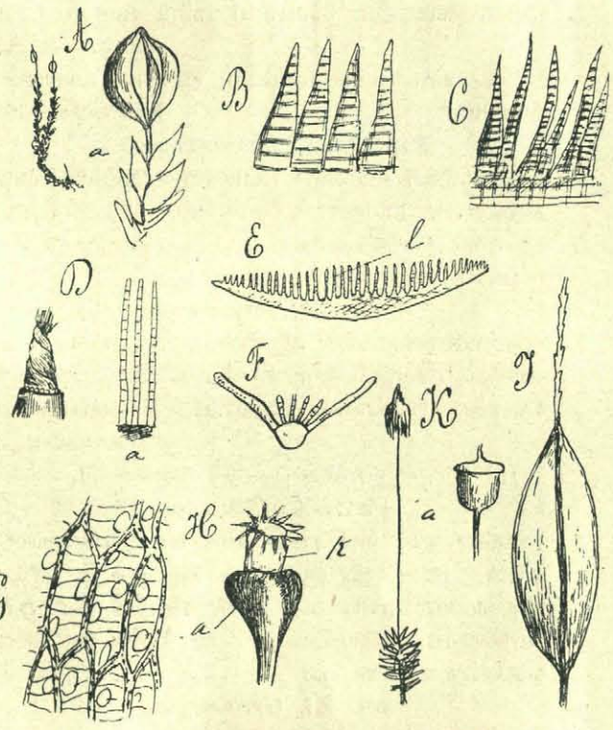
2e Orde. Andreaeaceae.

Eenige Familie: II. *Andreaeaceae.*

Kenmerken als die der orde.

1. Donkerbruine of zeer donkergroene kleine mossen. Sporenkapsel met 4, van onder en van boven samenhangende kleppen openspringend. *Andreaea* Ehrt.

Inl. A. petrophila Ehrt. Op de Hunnebedden.

A. Andreaea petrophila. *a.* een sporenkapsel, opengesprongen, vergroot; *B.* Peristoom (gedeeltelijk) van Grimmia. Vergr.; *C.* Peristoom (gedeeltelijk) van Dicranum. Vergr.; *D.* Opgerold peristoom van Barbula, *a.* eenige tanden afzonderlijk. Vergr.; *E.* Dwarsdoorsnede van een Polytrichum blad, *l.* lamellen. Vergr.; *F.* Id. van Catharinea (= Atrichum). Vergr.; *G.* Blad van Sphagnum. Vergr.; *H.* Sporenkapsel van Splachnum, *a.* gezwollen steel (apophyse), *k.* kapsel. Vergr.; *I.* Blad met glashaar. (Vergr.); (Leucobryum glaucum;) *K.* Pogonatum nanum, *a.* kapsel zonder huikje. Vergr.

3e Orde. Bryinae.

a. *Bryinae acrocarpae.* Tabelen tot 't determineeren der familiën.

1. Sporenkapsel zonder deksel. Uiterst kleine, in menigte bijeen groeiende mossen op akkers, aardkluiten, afgestoken slootranden enz. . . 2
   Sporenkapsel met deksel 4
2. Voorkiem blijvend. Bladeren met min of meer duidelijk gezaagden rand . Fam. *Ephemeraceae.*
   Voorkiem niet blijvend 3
3. Bladeren glanzig . . . . Fam. *Bruchiaceae.*
   Bladeren dof, met min of meer omgeslagen rand . . . . . Fam. *Phascaceae.*
4. Bladeren gevormd als bij Sphagnum. (zie fig. G.) Planten lichtgroene kussens vormend.
   Fam. *Leucobryaceae.*
   Bladeren niet als bij Sphagnum 5
5. Bladeren op 2 loodrechte rijen (orthostichen) ter weersz. van den stengel. Plant daardoor duidelijk vlak, op kleine varens gelijkend. Sporenkapsel met gesnaveld deksel. Huikje mutsvormig . . . . . Fam. *Fissidentaceae.*
   Bladeren op meer dan 2 loodr. rijen 6
6. Tanden van het peristoom aan den top door het z.g. trommelvel verbonden. Bladeren op dwarse doorsnede als in fig. E.
   Fam. *Polytrichaceae.*
   Geen trommelvel. 7
7. 4 Peristoomtanden. Bladeren met middelwerf.
   Fam *Tetraphinaceae.*
   Meer dan 4 peristoomtanden (of er is in 't geheel geen peristoom) 8
8. Sporenkapsel onsymmetrisch, deksel scheef opgezet . . . . . Fam. *Buxbaumiaceae.*
   Deksel recht opgezet 9
9. Tanden van 't peristoom niet overlangs gestreept. 10
   Peristoomtanden overlangs gestreept . . . 13
10. Bladeren zonder middelnerf, aan den top gewimperd . Gesl. *Hedwigia* (Fam. *Grimmiaceae*)
    Bladeren met middelnerf. 11
11. Peristoom dikwijls weinig ontwikkeld of geheel ontbrekend, of kurketrekker-vormig gedraaid. 12
    Peristoom aanwezig. Tanden gespleten of doorboord . . . . . Fam. *Grimmiaceae.*
    Peristoom aanwezig. Tanden tot aan de basis gespleten. Kapselsteel rood. Fam. *Ditrichaceae.*
12. Bladeren lijnvormig of draadvormig.
    Fam. *Weisiaceae.*
    Bladeren langwerpig, spatelvormig of eivormig.
    Fam. *Pottiaceae.*
13. Onder 't sporenkapsel is de steel sterk gezwollen. . . . . Fam. *Splachnaceae.*
    Steel van het kapsel niet of minder sterk gezwollen 14
14. Bladeren sikkelvormig, naar één kant overgekruld. Peristoomtanden onduidelijk overlangs gestreept. . . . . Fam. *Dicranaceae.*
    Bladeren niet sikkelvormig. 15
15. Peristoom uit 2 kransen bestaande, de binnenste krans niet uit afzonderlijke tanden bestaande. Tanden der buitenste krans nooit doorboord.
    Fam. *Brycaeea.*
    Peristroom enkel, of, bij dubbel peristroom, de binnenste krans uit afzonderlijke tanden (wimpers) bestaande 16

De Levende Natuur 2 (10):212-216 (1897)

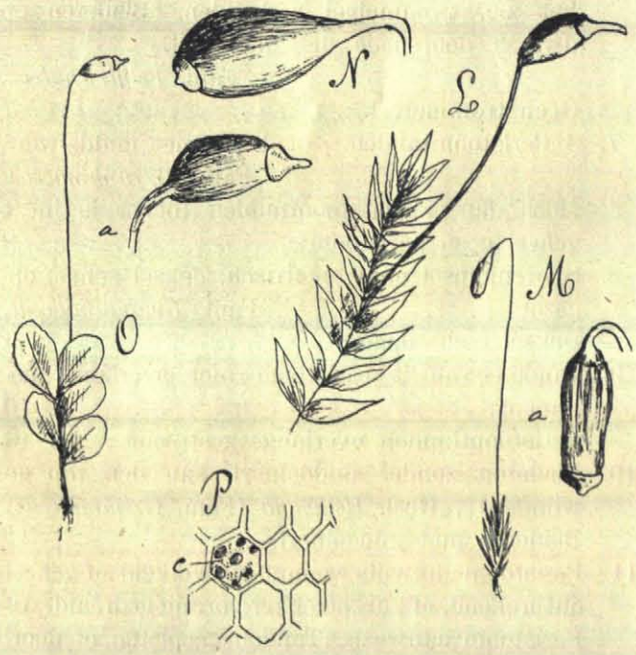

16. Sporenkapsel niet overlangs gestreept.
Fam. *Funariaceae.*
Sporenkapsel overlangs gestreept. Huikje met overlangsche plooien, groot, klokvormig.
Fam. *Orthotrichaceae.*

---

b. *Bryinae pleurocarpae.*

1. Bladeren duidelijk in 3 loodr. rijen (orthostischen) Bladcellen zeer groot sporenkapsel kort gesteeld. Huikje mutsvormig. Planten onder water groeiend.
Fam. *Fontinalaceae.*
Bladeren niet in 3 orthostichen. Huikje kapvormig 2

L. Tak van Fissidens taxifolius. Vergr.; *M.* Bryum nutans, *a.* kapsel. Vergr.; *N.* Kapsel van Bryum pallens. Vergr.; *O.* Mnium punctatum, *a.* kapsel. Vergr.; *P.* Bladcellen van Mnium, *c.* volledige cel.

2. Bladeren dof groen, niet glanzig. Bladcellen vierkant, klein. . . . . Fam. *Leskeaceae.*
Bladeren glanzig groen. Bladcellen steeds duidelijk langer dan breed. 3
3. Stengel en takken 2 rijig bebladerd. Sporenkapsel recht. . . . . Fam, *Neckerceae.*
Stengel en takken 2 rijig bebladerd. Sporenkapsel gekromd. . Gesl. *Plagiothecium,* fam. *Hypnaceae.*
Stengel en takken met meer dan 2 rijen bladeren.
Fam. *Hypnaceae.*

Tabellen tot 't determineeren der Geslachten.

Fam. III. *Ephemeraceae.*

1. Plantjes nauwelijks 1 mM. hoog. Bladeren zonder middelnerf. Voorkiem blijvend. *Ephemerum.* Hpe. E. serratum, met gezaagde bladeren op vochtige akkers.

Fam. IV. *Bruchiaceae.*

1. Kleine mossen. Sporenkapsel op korten steel. Huikje kapvormig. Bladeren zeer smal.
Pleuridium Brid.

Fam. V. *Phascaceae.*

1. Kleine mossen. Sporenkapsel bruin op rechten steel, duidelijk uitstekend. Huikje kapvormig.
Phascum L.

Fam. VI. *Weisiaceae.*

1. Bladeren in drogen toestand gekroesd. Sporenkapsel bruin, iets eivormig. Huikje mutsvormig. Peristoomtanden ongelijk. . . . *Weisia.* Hedw. W. cirrhata. Hedw, W. viridula. Hedw, op boomen.

Fam. VII. *Dicranaceae.*

1. Cellen van den bladrand gelijk aan de overige.
Dicranella. Schpr.
Cellen van den bladrand van de overige verschillend. . . . . *Dicranum.* Hedw.

Fam. VIII. *Leucobryaceae.*

1. Zeer lichtgroen mos. Kussenvormend. Bladeren zonder middelnerf, bouw als bij Sphagnum. Sporenkapsels zelden. . . . *Leucobryum* Schpr.
Inl. L. glaucum Schpr.

Fam. IX. *Ditrichaceae.*

1. Sporenkapsels zeer algemeen. Symmetrisch, gestreept, overgebogen. Bladeren langwerpig-lancetvormig. Bladrand omgerold. Kapselsteel rood.
Ceratodon Brid.
Inl. C. purpureus L, zeer algemeen.

Fam. X. *Pottiaceae.*

1. Tanden van het peristoom lang, kurketrekkervormig in elkaar gedraaid. *Barbula Br. et Schpr.* Peristoomtanden niet gedraaid, of het geheele peristoom ontbrekend. Zeer kleine mossen op vochtige akkers etc . . . . . *Pottia* Ehrt.

Fam. XI. *Grimmiaceae.*

1. Bladeren met middelnerf. 2
Bladeren zonder middelnerf, met gewimperden top. Kapsel bijna ongesteeld. Op muren, erratische blokken . . . . . *Hedwigia* Ehrt.
Inl. H. ciliata Dicks.
2 Sporenkapsel tusschen de bovenste bladeren verborgen, klein. Bladeren in een kort, grijs haar (glashaar) uitloopend . . . . . *Schistidium* Br.
Inl. S. apocarpum L.
Sporenkapsel uitstekend. Bladeren in een lang glashaar uitloopend 3
3. Op steenen. Bijna steeds met vruchten. Kapselsteel gekromd. Glashaar fijn gezaagd en glad . . . . . *Grimmia* Ehrt.
Inl. G. pulvinata Sm.
Op zandgrond, zelden vruchtdragend. Kapselsteel recht. Glashaar weinig gezaagd, met papillen.
Racomitrium Brid.
Inl. R. canescens Brid.

De Levende Natuur 2 (10):212-216 (1897)

Fam. XII. *Orthotrichaceae.*

1. Huikje klokvormig, min of meer behaard, met overlangsche plooien. . . . *Orthotrichum* Hedw.

Fam. XIII. *Splachnaceae.*

1. Steel onder 't sporenkapsel sterk gezwollen. Planten op dierlijke uitwerpselen groeiend. *Splachnum* L.
   S. ampullaceum, in moerassen en veenen op runderekskrementen.

Fam. XIV. *Funariaceae.*

1. Sporenkapsel min of meer onsymmetrisch, met overlangsche streepen. Peristoom dubbel of ontbrekend. Bladeren groot. Huikje met ingesneden rand, kapvormig . . . . . *Funaria* Schreb.
   Inl. F. hygrometica L. (Draaimos), F. fascicularis Dicks, bij hygrometica is 't peristoom dubbel, bij fascicularis bijna geheel ontbrekend.
   Sporenkapsel symmetrisch. Geen peristoom. Huikje blaasvormig, met gelapten rand. Bladeren van boven iets gezaagd. *Physcomitrium* Brid.
   P. pyriforme L. gelijkend op Funaria fascicularis.

Fam. XV. *Bryaceae.*

1. Sporenkapsels min of meer zelden. Vrij talrijk vindt men aan den top van den verlengden, bladerloozen stengel een hoopje rondachtige lichaampjes (broedknoppen). . . . . *Aulacomnium* Schwaegr.
   A. androgynum, op boomstompen en A. palustre in moerassen. Deze laatste nu en dan met vruchten. Geen broedknoppen aan den stengeltop. . . . 2
2. Sporenkapsel niet overlangs gestreept 3
   Sporenkapsel overlangs gestreept 6
3. Steel van 't sporenkapsel recht. Planten van moerassigen grond. . . . . *Meesea* Hedw.
   Steel van 't kapsel aan den top haakvormig omgebogen. 4
4. Bladcellen regelmatig zeshoekig. Steel van 't sporenkapsel van boven niet gezwollen. *Minium* L.
   Bladcellen langwerpig zeshoekig of ruitvormig. Steel onder 't kapsel gezwollen, waardoor het kapsel er peervormig uitziet 5
5. Bladeren smal, lancetvormig, middelnerf smal. *Webera* Schpr.
   Bladeren dun, haarfijn . . . *Leptobryum* Schpr.
   Bladeren breeder, eivormig . . . *Bryum* Schpr.
6. Sporenkapsel bolvormig. Cellen aan den bladvoet lijnvormig of langwerpig rechthoekig. *Bartramia* Hedw.
   Kapsel bolvormig. Cellen aan den bladvoet breeder en wijder, ruim, takken van den hoofdstam in een krans . . . . . *Philonotis* Brid.

Fam. XVI. *Polytrichaceae.*

1. Huikje onbehaard . *Catharinea* (*Atrichum*) Ehrh.
   Inl. C. undulata W. et M.
   Huikje met lange witte haren (viltig). . . . 3
2. Sporenkapsel hoekig. . . . . *Polytrichum* L.
   Sporenkapsel rond. (op dwarsche doorsn.) *Pogonatum* P. B.

Fam. XVII. *Tetraphidaceae.*

1. Bladeren met middelnerf. Huikje slechts 't bovendeel van 't kapsel bedekkend. Behalve vruchten vindt men soms broedknoppen in een omhulsel van 4 hartvormige bladeren. *Tetraphis* Hedw.
   T. pellucida Hedw. Inl. doch zelden.

Fam. XVIII. *Buxbaumiaceae.*

1. Sporenkapsel zittend, door de bladeren van het ± 5 mM. hooge stammetje omhuld. Bladeren met middelnerf, in eene lange punt uitloopend. *Diphyscium* Mohr.
   Sporenkapsel op een ± 2 cM. langen steel. Bladeren klein, zonder nerf, bij rijpheid der vrucht ontbrekend . . . . . *Buxbaumia* Haller.
   B. aphylla, in dennenbosschen hier en daar.

Q. Bladcellen van Bryum, *c.* volledige cel (beide figuren vrij sterk vergroot); *R.* Amblystegium serpens; *S.* Stuk van een tak van Thuidium. Vergr.; *T.* Hylocomium squarrosum.

Fam. XIX. *Fontinalaceae.*

1. Bladeren in 3 orthostichen, zonder middelnerf. Sporenkapsel bijna zonder steel op korte zijdelingsche takken. Vlottende of geheel ondergedoken mossen 2—3 d.M. lang. . . *Fontinalis* Dill.
   Inl. vrij zelden. F. antipyretica L.

Fam. XX. *Leskeaceae.*

1. Plant sterk en zeer regelmatig gevind. Bladeren toegespitst, met middelnerf. Behalve de gewone bladeren (die aan stengel en takken iets verschillen) vindt men kleine, groene, gaffeldeelige aanhangsels tusschen de overige bladeren in. Sporenkapsels onsymm. met gebogen steel. Zelden vruchtdragend. . . . . *Thuidium* Schpr.
   Plant weinig, in ieder geval niet regelmatig gevind. Sporenkapsel recht, of iets gebogen . . 2
2. Bladeren 1—3 m.M. lang. . . *Anomodon* Hook.
   Bladeren ongeveer 0.5 m.M. lang. *Leskea* Hedw.
   Bijv. L. polycarpa Ehrh.

De Levende Natuur 2 (10):212-216 (1897)

Fam. XXI. *Neckeraceae.*

1. Bladeren langwerpig, zonder middelnerf, met overdwarse plooien. . . . . *Neckera* Hedw.
Zelden inl. N. crispa Hedw. op boomen.

Fam. XXII. *Hypnaceae.*

1. Bladeren aan 2 zijden van den stengel, deze daardoor vlak. 2
Bladeren aan alle zijden. Stengel niet vlak. 3
2. Stengel onregelmatig vertakt. Bladeren met middelnerf, die ongeveer tot 't midden loopt, dof groen. Steel van het sporenkapsel rood. *Homalia* Brid.
Inl. H. trichomanoides *Br. et Schpr.*
Stengel weinig vertakt. Bladeren zonder middelnerf, maar met 2 kleine nerven aan den bladvoet. Bladeren lichtgroen, glanzig. *Plagiothecium* Schpr.
3. Stengeltoppen haakvormig gebogen. Bladeren sikkelvormig, naar ééne zijde gewend, lang toegespitst. Stengels min of meer gevind. *Hypnum* Dill (gedeeltelijk.)
Stengeltoppen niet haakvormig gebogen, doch met een opeenhooping van bladeren (zie fig. T.) Sporenkapsel zelden voorhanden, eivormig. *Hylocomium* Schpr.
Stengeltoppen recht, nooit met een dergelijke opeenhooping van bladeren. 4
4. Plant in den vorm van een boompje. Bladeren met overlangsche plooien. Sporenkapsels recht. Symmetrisch, het huikje het geheele kapsel bedekkend en omhullend. Zelden vruchtdragend. *Climacium* W. et M.
Inl. C. dendroides Hedw.
Plant niet in den vorm van een boompje. . 5
5. Stengel hard, iets houtachtig, met sterk gevinde takken. Bladeren klein, eivormig, toegespitst. Sporenkapsels zelden, onsymmetrisch. *Hylocomium splendens.*
Stengel veel minder sterk gevind, en ook minder stevig. 6
6. Bladeren aan den stengeltop glad over elkaar liggende, een gladden, gesloten knop vormend. Bladeren stomp. Op den grond groeiend. *Hypnum* Dill (ged.)
Bladeren aan den stengeltop elkaar niet glad bedekkend, of als dit 't geval is, een fijn toegespitsten knop vormend 7
7. Bladeren met overlangsche plooien. 8
Bladeren zonder overlangsche plooien. . . 11
8. Cellen van den bladvoet klein, duidelijk verschillend van de overige cellen. Stengel kruipend met opstijgende takken. Bladeren zonder middelnerf. Sporenkapsels zéér zelden. *Leucodon* Schwaegr.
L. sciuroides. inl. op boomen.
De bladvoet bestaat uit een weefsel, gelijk aan het overige. 9
9. Sporenkapsel symmetrisch, recht. Bladeren met middelnerf. Glanzig groene zoden. *Homalothecium* Schpr.
H. sericeum *Br. et Schpr.* op oude muren.
Sporenkapsels gekromd, onsymmettrisch. . 10
10. Bladeren lang toegespitst, duidelijk overlangs geplooid. Bladcellen zeer lang en smal, gebogen. *Camptothecium* Schpr.
Bladeren onduidelijk overlangs geplooid. Bladcellen niet gebogen, meer zeshoekig. *Brachythecium* Schpr. (ged.)
11. Stengels vooral in drogen toestand koordvormig, door de dicht aanliggende bebladering 12
Stengels steeds met afstaande bebladering. 13
12. Bladeren lang toegespitst. Middelnerf voor de bladspits verdwijnend. . *Brachythecium* Schpr.
Bladeren kort toegespitst. Middelnerf tot in den bladspits. Sporenkapsel symmetrisch. Op boomen . . . . . *Isothecium* Brid.
13. Deksel lang gesnaveld. (snavel zoo lang als het kapsel) . . . . . *Rhynchostegium* Schpr.
Deksel zonder langen snavel 14
14. Sporenkapsel dun, sterk gekromd. Bladeren zeer klein, zonder middelnerf, of grooter en dan met middelnerf . . . . . *Amblystegium* Schpr.
Sporenkapsel dik, niet sterk gekromd, donker gekleurd. . . . . *Brachytechium* Schpr. (ged.)

Amersfoort. A. J. M. GARJEANNE.

De pikzwarte watertor.

Komt het wel eens meer voor dat een pikzwarte waterkever (Hydrophilus piceus) zich niet met waterplanten tevreden stelt, maar ook vischjes verorbert? Ll. Zondag had ik twee kleine visschjes meegebracht, ongeveer 3 c.M. lang. 't Waren, denk ik, jonge bleitjes. Ik deed ze in mijn aquarium. Nu was het eene niet heel vlug meer, toen ik het er in deed, want het lag op den rug naar adem te happen. Dat kwam, doordat ik het onderweg in Haagsch grachtwater had moeten meenemen. Ik bleef nog even staan kijken, en weldra kwam het vischje in het frissche water van het aquarium weer bij. Ik ging weg, en toen ik nog geen kwartier later weer terugkwam, had de watertor het vischje met de voorpooten vast en zat het op zijn gemak op te peuzelen, bij den staart te beginnen. Een half uur later was het geheele vischje, op den kop na, verdwenen. 's Avonds was deze echter ook niet meer te vinden. Het andere vischje is sinds gestorven. Slakken, draaitorretjes, een waterwants en een klein rood spinachtig diertje, die ook in het aquarium vertoeven, worden met rust gelaten. Brehm zegt dan ook, dat Hydrophilus zich met planten voedt, vooral met algen of wier. Ik meen ook zoo gelezen te hebben in „In sloot en plas". Nu heb ik al gedacht: zou het misschien geen pikzwarte zijn? Maar hij eet wier en andere waterplanten, is zeer groot en haalt adem door beweging der sprieten en voorpooten, alle toch kenmerken van Hydrophilus.

Den Haag. P. v. BERGEN.